

de viñas», *bayz* 'territorio etc.', amb el canvi normal de *h* en *f*. — 4 *Al-fahş al-mā'i* 'el camp aigualós' format amb l'adj. *nisba* del mot *mā'* 'aigua' (*mā'i* Belot 793a19, *mā'ū* RMa 'aquaticus' 249).

Alfassar (a Sollana), V. *Massalfassar*.

Alfatara pda. d'Ondara (xxxiii, 100.9): deu venir de l'ar. *ḥattāra* 's'ínia' o 'poaranca' («ciconium» RMa 95), de l'arrel *ḥtr* 'agitar, brandar, llançar, aventurar' (RMa, s. v. *periculum*, *preciosum*) que hauria hagut de tenir més en compte per a l'article *alfacara* del DECAT, on per desgràcia Sanchez Adell i els seus amics castellonencs, no em donaren indicacions prou orientadores, preferint la lectura *-aca-* a *-ata-*, que creien un cas de lectura errònia del tipus freqüent.

Alfau, V. *el Fau*.

ALFAUIR

Poblet agr. a Ròtova (Gandia).

PRON. POP. *lò foir* oit a Ador, a Ròtova i al poble mateix (xxxii, 183.5, 181, 182).

DOC. ANT. Escrit *Albuoyr* en el *Rept.* en una donació de Gandia, p. 416, relativa al lloc que s'ha llegit *Bona*, però sembla tractar-se de la grossa pda. de *Borró* (mal llegit). L'índex de Chabàs (s. v. *Borró*) dóna el mateix nom però llegint *Alhabuy*, com una de les alq. de *Borró*, junt amb Ròtova i Almizran. Consultant l'ed. facs. lleigeixo que es dóna l'any 1249 a P. de Vilaragut «alqueriam *Alhabuy* iuxta Borrón et Palmam» (p. 356 = Bof. 474); i en el mateix any «Alqueriam de Borrón [diu *Bonm?*] que dicitur *Albuoyr*», on no es veu clar si hi ha *huo* o bé *hua* (facs. 310 = Bof. 416). SSiv. (p. 54) dóna encara com a formes antigues *Alfuir* i *Alabuir*; i explica que el 1574 era encara un anex de Palma, amb 14 cases de cristians vells.

ETIM. En tot cas tota la forma del nom mostra palesament que és un arabisme. Però les formes antigues en *Alb-*, per més que aquesta aspirada s'hagi tornat després *f*, com és normal, demostren que l'ètimon no podia tenir *f*- inicial. Com que Madoz diu que en el monestir de Cotalba (que és a l'extrem N. del poble) (GGRV, p. 406) hi ha una famosa font (que els monjos no permetien d'usar als habitants), era natural pensar a relacionar aquest nom amb l'àrab *ḥayyāra* 'deu abundosa' (que ha donat *Favara*, *Favareta*, *Faura* i tants arabismes toponímics). Però justament la *h* d'aquesta inicial antiga *Alb-* obliga a descartar-ho; amb més raó encara rebutgem la suggerència de C. E. Dubble (RHisp. xxii, 42) que sigui un dim. de *ḥabbār* 'gerrer, olleria', impossible pel mateix argument fonètic, aquí agreujat encara perquè el *h* aràbic no hauria pogut desaparèixer en català sense rastre (veg. *Alfarfar*); potser el mateix SGuarner ja es penedí d'haver-ho acceptat (*Introdu.*, p. 92), i *AlCm*₂ proposa relacionar-ho amb *ḥayāra* 'espècie d'argila'.

En efecte crec que així ja anem pel bon camí. Dub-

tem, però, encara, a causa de la *i*: perquè davant *r* no sol haver-hi «imela» i menys havent de ser la imela extrema, no valenciana sinó granadina. Insistim, però, veient que es tracta realment d'una arrel ben representada en àrab, i en textos vulgars i magrebins, i àdhuc en hispano-àrab. I el significat mineral que ens interessa el tenim també amb terminació masculina *ḥayār* «craie blanche» en el *Riyāḍ an-Nofūs*, i en Humbert *ḥayāra* id. i «tuf» en Boqtor. Els significats d'aquesta arrel són complexos; però també la trobem representada en els lèxics hispanoàrabs, en particular com a nom d'arbre: «*ḥayra*, *ḥayr*: olmo» PAlc (328), «fagus» RMa (383), *ḥayriya* «virgo» i *ḥayari* «apostolus» RMa 86, 247. En fi NP: *Ḥayari*, *-riya*, a Algèria (GGAlg.), a Egipte *Ḥuriya* (Littmann) i en el Nedjd *Ḥayrān* (Hess); i aquest nom ha donat el de la famosa regió del *Ḥayran*, el desert de Síria. En l'etimologia del poble de *Llaurí*, a la Ribera de Xúquer, ja veurem que és probable que aquest provingui d'un dual 20 *Al-ḥayrāin* 'les dues clotades' (*ḥayr* «fond, profundeur» Belot, pertanyent a la mateixa arrel).

Restaria explicar el resultat *-ir* anòmal fonèticament. I és que deu ser un diminutiu. Segons les regles de la formació dels diminutius regulars en àrab (Wright, *Arab. Gram.*, § 269; Brockelmann, *Arab. Gram.*, § 60) a l'estructura *ḥayār* li correspon com a diminutiu *ḥayāiūr*. De *Al-Ḥayāiūr* 'les argilettes, els Guixarets o Algepsarets' és planer el pas a *Alfauir*, per reducció o haplogogia de *-u-*, *-i-*. Majorment tenint en compte les grafies del *Rept.*: *Albuoyr*, *Alhabuy*, *Alabuir*.

La base topo-semàntica també es podria trobar en el gran nombre de coves que formen una característica del terreny d'Alfauir: en l'enq. que vaig fer-hi (1962) anoto *Les Coves* (xxxii, 181.14), «la Cova del Fornero» (181.15), «les Coves de l'Auelet» (181.15), «Coveta del Porc», «coveta del Carreró» (182.16, 17). Doncs, en relació amb «fond, profundeur», d'on ve *Llaurí*. De fet això és perfectament compatible amb les altres bases topo-semàntiques assenyalades, car és sabut que enlloc no neixen deus tan abundoses com en les terres argilenques (per llur caràcter impermeable) i que allí on hi ha pedra tosca o turturà («tuf» Boqtor) es formen coves i covetes pertot arreu. Res no s'oposaria a suposar que acabà havent-hi convergència de tot plegat en el nom del modern *Alfauir*.

Un altre arabisme d'aquest grup en *Alfaura* a Menorca, prop de Maó (Masc. 12C3): V. supra *Faura* < *ḥayyāra*; o *ḥayr* 'clotada'.

Alfed, V. *Alfeu*, s. v. ALFAIT *Alfedell*, *Alfarell*, alteracions d'*Alfulell*

ALFÈS

Poble dret al S. de Lleida, uns 12 k., sempre ha estat de bona i rica producció agrícola (olivar, ametllers etc.).

PRON. MOD. *Aufés* a Juneda, Alcanó, Bovera, Maials, Granadella (1920); id. a Alcoletge, Llardecans